

11, 3, 1, 1: Urvāçl. Vgl. noch MBh. 1, 3055. 4816. fg. R. 2, 91, 17. HARIV. 12470. fgg. VP. 130, N. 21. BRAHMA - P. in LA. 31, 22. Vjāpi zu H. 183. Bilden die Viç des Königs Soma Vaishṇava Çat. Br. 13, 4, 3, 8. entstehen bei der Quirlung des Oceans R. 1, 43, 33. fgg. VP. 76. Geschöpfe der sechs Praḡāpati M. 1, 37. Praḡāpati's (heissen Vaidikt; vgl. damit die Laukikt und Daivikt VP. 130, N. 21.) HARIV. 12476. VP. 42. der Muni HARIV. 234. 12473. VP. 130. der Prādhā HARIV. 11354. 12470. der Vāk Padma - P. in VP. 130, N. 21. 14 Geschlechter derselben Kādamb. in Z. d. d. m. G. VII, 384. nehmen mit den Gandharva, Guhaka, Jaksha und den Dienern der Götter (विबुधानुचर) die höchste Stelle unter den von der Leidenschaft (रजस्) getriebenen Wesen ein M. 12, 47. wohnen in Brahman's Welt KAUSH. Up. in Ind. St. 1, 398. अप्सरसो लोके M. 4, 183. sind Indra's Dienerinnen N. 26, 13. Kuvera's R. 4, 33, 36. empfangen im Svargaloka die im Kampfe gefallenen Krieger als Gatten MBh. 12, 3657. fg. werden auf Bitten der Götter von Indra auf die Erde gesandt um Büsser, die durch ihre Kasteiungen eine zu grosse Macht zu erlangen im Begriff sind, zu verführen, LIA. I, 774. werden von Aṣṭāvakra verflucht VP. 618. Die ind. Lexicographen (AK. 1, 1, 6. 47. TRIK. 1, 1, 64. H. 183; nach Up. 4, 236. meistens im pl.) führen अप्सरस् als pl. tantum an, während der sg. so häufig ist, dass es beinahe keines Beleges dazu bedürfte; vgl. N. 26, 13. Hip. 4, 28. Viçv. 13, 4. 28. — Bei der etym. Erklärung bieten sich drei Möglichkeiten dar: 1) अप् + सरस् (von सर gehen) also im Wasser gehend; vgl. Nir. 3, 13: अप्सरा अप्सरिणी. Diese Etymologie hat wohl mit Veranlassung zu der Sage von der Entstehung der Apsaras bei der Quirlung des Oceans gegeben. — 2) अ + प्सरस्. Dieses würde aber nicht gestaltlos heissen, da प्सरस् vielmehr Ergötzen zu bedeuten scheint. Bei dieser Ableitung hätte man sich die Apsaras als unfriedliche Wesen zu denken, wie sie uns im AV. entgegentreten. — 3) von अप्सरः wenn dieses Wort Wange bedeutet, wären die Apsaras die schönwangigen, καλλιπάρητοι. — Eine vierte Etymologie, die wir R. 1, 43, 33. antreffen, wird wohl nur einem Inder zusagen können: अप्सु निर्मथनादेव रसात्तस्मादप्सरस्यः। उत्पेतुर्मुनुष्येष्ट तस्मादप्सरसो ऽभवन्॥ अप्सरस्तोर्थ (अप्सरस् + तीर्थ) n. der Teich der Apsaras (nom. pr.) Çik. 126. 111, 3.

अप्सरौ s. अप्सरस्.

अप्सरायति (अप्सरा + पति) m. Herr der Apsaras, so heisst der Gandharva Çikhaṇḍin AV. 4, 37, 7.

अप्सराय (denom. von अप्सरस्), अप्सरायते sich wie eine Apsaras betragen P. 3, 1, 11, Vārtt. 2.

अप्सर्व (2. अप् + सव) adj. Nass spendend: ये अप्सर्वमर्णवं चित्राध-सुस्ते नो रसतो मर्त्ये सुमित्र्या: RV. 10, 63, 3.

अप्सव्य (von अप्सु, loc. pl. von 2. अप् adj. im Wasser befindlich P. 6, 3, 1, Vārtt. 6.

अप्सस् n. Wange (oder vielleicht ein anderer Theil des Vorderkörpers): शीर्ष्ठा शिरो ऽप्ससाप्सो अर्द्यन्मूत्रमस्ति कृतिभिरासि: AV. 6, 49, 2. नायेव पत्यं उशतो सुवासा उषा कृतेव नि रिणीति अस्ते: RV. 1, 124, 7 (vgl. Nir. 3, 5.). येषैव भद्रा नि रिणीति अस्ते: 5, 80, 6. प्रति त्वा शवसी

वदिरावप्सो नयोधिषत्। यस्ते शत्रुवमाचके 8, 43, 5. पृथिव्याः पुरीषमस्य-प्सो नाम VS. 14, 4. Vgl. दीर्घाप्सस्. Nach Naigh. 3, 7. und Nir. 3, 13: Gestalt; vgl. अञ्जस्.

अप्सो (2. अप् + सा adj.) adj. (Nass spendend) erquickend, Stärke verleihend: स्वर्षामप्सो वृजनस्य गोपाम् RV. 1, 91, 21. पर्वस्व देवमार्दना विचर्ष-णिरप्सा इन्द्राय वरुणाय वायेव 9, 84, 1. अग्निर्प्सामृतीषहं वीरे ददाति सत्पतिम् 6, 14, 4.

अप्सु (3. अ + प्सु von प्सा) adj. ohne Lebensmittel: मा त्वा वयं संह-सावन्वीरा माप्सवः पारे षदाम् माडुवः RV. 7, 4, 6.

अप्सुक्षित् (अप्सु, loc. pl. von 2. अप्, + क्षित् adj. in den Gewässern (der Luft) wohnend RV. 4, 139, 11.

अप्सुचर (अप्सु + चर) adj. in den Gewässern einherschreitend P. 6, 3, 1, Vārtt. 6. अप्सुचरो गच्छेष्टा: Sch.

अप्सुज (अप्सु + ज) adj. in den Wassern geboren. P. 6, 3, 1, Vārtt. 6.

अप्सुज्ञो (अप्सु + ज्ञा) adj. dass., von Agni RV. 8, 43, 28. von Schlangen AV. 10, 4, 23. vom Pferde VS. 23, 14. — Çat. Br. 7, 3, 2, 18. 13, 2, 2, 19. 3, 2, 3.

अप्सुजित् (अप्सु + जित्) adj. im Wasser siegend, von Indra RV. 8, 13, 2. 36, 1.

अप्सुमति (अप्सु + मति) P. 6, 3, 1, Vārtt. 6. Wohl falsche Lesart für अप्सुमत्.

1. अप्सुमत् (eine ungrammat. Bildung von अप्सु) adj. P. 6, 3, 1, Vārtt. 6, nach der Lesart der Siddh. K. im Wasser sein Wesen behaltend, im Wasser nicht vergehend: अग्रे ऽप्सुमते वैद्युताञ्चेत् (Sch.: वैद्युतेन चेदग्नि-संसर्गः तदग्रे ऽप्सुमते इष्टिराहुतिर्वी) KĀT. Ça. 25, 4, 33. न हाम्पु प्रेत्य-प्सुमान्भवति य एतदेवंविद्वांसर्वास्वप्सु पञ्चविधं सोमोपास्ते KĀND. Up. 2, 4, 2. Vgl. अयो नपात् u. 2. अप्.

2. अप्सुमैत् (von अप्सु) adj. das Wort अप्सु (loc. pl. von 2. अप्) enthaltend Çat. Br. 9, 4, 4, 13.

अप्सुयोग (अप्सु + योग) m. die bindenden Kräfte im Wasser AV. 10, 3, 5. in einer Formel, einem vorangehenden ब्रह्मयोग, सोमयोग u. s. w. entsprechend. Vielleicht der grammatischen Form अव्योग vorgezogen, um eine gleiche Silbenzahl zu gewinnen.

अप्सुपोनि (अप्सु + पोनि) adj. P. 6, 3, 1, Vārtt. 6. aus den Gewässern stammend Çat. Br. 13, 2, 2, 19. 2, 10. 3, 2, 3.

अप्सुवाहू (अप्सु + वाहू) adj. im Wasser fahrend, vom Pferde SV. I, 4, 1, 5, 10.

अप्सुवद् (अप्सु + सद्) adj. im Wasser wohnend, von Agni RV. 3, 3, 5. AV. 12, 2, 4. 16, 1, 13. VS. 17, 12. vom Soma VS. 9, 2.

अप्सुषोमै (अप्सु + सोम) m. (Soma im Wasser) ein mit Wasser gefüllter Becher: अथ पूर्णपात्रात्समवमृशति। यानेके ऽप्सुषोमा इत्याचक्षते Çat. Br. 4, 4, 2, 13. KĀT. Ça. 10, 8, 7: = चमसान्पूर्णपात्रान्, Manbh. zu VS. 8, 14: = उदकपूर्णान्.

अप्सुमंशित (अप्सु + सं) adj. in den Wassern erregt AV. 10, 3, 33.

अफल् (3. अ + फल) 1) adj. f. अ. a) fruchtlos, unfruchtbar (Gegens. फलिन्, eig. und übertr. AK. 2, 4, 1, 7. H. 1316. RV. 10, 71, 5. 97, 15. AV. 8, 7, 27. वृत्तो नापुष्पितः कश्चिदफलो वात्र दृश्यते R. 4, 39, 12. यथा पण्डो ऽफलः स्त्रीषु यथा गौरांवि चाफला। यथा चाज्ञे ऽफलं दानं तथा वि-